

SZARVASI ÚJSÁG

Hetilap, a társadalom, közgazdaság és irodalom köréből.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . . . 6 frt. — kr.
Félévre . . . . . 3 frt. — kr.
Negyedévre . . . . . 1 frt. 50 kr.

Egyes szám ára 12 kr.

MEGJELENIK:

hetenként egyszer, vasárnap.

Az előfizetési pénzek, úgy a lap szellemi részét
illető közlemények a szerkesztőhöz Szarvasra
küldendők.

A nyílt-térben minden garmondsor díja 25 kr.

HIRDETÉSEK

jutányos áron vétetnek fel.

A hirdetések az „Árpád” irodalmi és nyelvi
intézetbe küldendők.

Budapesten lapunk számára hirdetések
fogad Jaulusz Gyula Dorottya utca 11. sz. továbbá
A. V. Goldberger, servitátor 3. sz. alatt.

Az ezeréves háború.

Ide s tova csakugyan ezer esztendeje lesz, hogy a Duna és a Tisza mentén hazát alapítottunk, s éppen annyi ideje, hogy örökös harcban állunk a germán világgal. Nem mindig karddal, puskával folyt ez a harc, és a diplomácia manapság is akár esküvel bizonyítható, hogy akár Németországhoz való viszonyunk a „legszivélyesebb.” Hanem azért a harc nem szűnt meg, sőt ma talán nagyobb hévvel, nagyobb elkeseredéssel folyik mint valaha. Legalább az egyik fél, a német, kegyetlenül neki van búsulva, s rettentő fenyegetéseket visz végbe, hogy így meg amugy móresre fogja tanítani ezt a barbár magyar népet. A „Deutsche Schulverein” legio számára eregeti világgá a röpiratokat, melyek mind-megannyi harci hadók a németiséget elnyomó magyarok ellen. A kultura előretolt örsei, a magyarországi németek, abban a veszedelemben forognak, hogy elmagyarosodnak, föl tehát oh német patriotismus, s menstől meg rokonfeleidet a barbárságba sülyedéstől, — körülbelül így énekelnek dr. Heinze és társai; míg a másik okosabb vagy őszintébb rész a felett kesereg, hogy Magyarország germanizálásának oly szépen megindult processusa félbeszakadt.

Értjük és méltányoljuk ezt a jajveszéklést. Még alig több egy félszázadjánál, mikor a németiség annyira erőt vett Magyarországon, hogy a magyarság elnémetesedésére tulzott remények nélkül számolhattott. Háromszáz esztendeig küzdöttünk fennmaradásunkért: a török ellen, mely jött eltörölni civilizációnkat; a német ellen, mely a mohácsi vész óta próbálgatja eltörölni nemzetiségünket. Megtörtünk, halálosan kifáradtunk s bizony-bizony nem csoda, ha már-már odadoztuk magunkat annak a karjaiba, a

ki segített nekünk a törököt kiverni, hogy azután ő tegyen tönkre. De hát — hála Istennek — fölébredtünk a halálos dermedtségből, a nemzeti szellem újra felpezsdült, kimondtuk, hogy magyarok akarunk lenni, és ma már vagyunk is valamennyien. Összesen — a legújabb népszámlálás szerint — valamivel több mint a fele az ország lakosságának. Ez fáj a mi kedves szomszédainknak, mert a mit ők a németiség elnyomásáról, a magyarság erőszakos terjesztéséről beszélnek az mind kigondolt mese.

Fájdalom, hogy az. Mert ha egy népfaj, mely — mint a magyar — hazát alkotott, azt ezer évig fenntartotta, ebben a hazában vissza akarja szerezni mesterséges eszközökkel összeszorított pozícióját; ez lehet ugyan kellemetlen azokra, a kik e révén pozíciót vesztenek, de nekünk nemcsak a természet törvényei hanem a história által is igazolt törekvésünk. S ha tovább megyünk is, s magunkba igyekszünk olvasztani az e hazában élő egyéb nemzetiségeket is, a kik soha sem voltak magyarok, s nem a kipusztított magyarság által lakott vidékeket foglalták el, ezzel sem cselekszünk semmi kivételest, természetellenest; érdekünk parancsolja, s ha bírjuk mért ne tennők. Igazi oktalan magyar udvariasság kell hozzá, hogy — mint dr. Neményi Ambrus tette — a jajgató német röpiratok ellen védekezzünk, hivatkozván a mi nagy szabadelvőségünkre melylyel a nemzetiségekkel elbánunk. Valljuk be nyíltan, hogy igen is czélunk a hány ember él Magyarországon, valamennyit úgy gondolkodásban mint nyelvében magyarrá tenni, s e czélunk sikerre jutását többre tartjuk, mint a német lapok meg a Deutsche Schulverein tetszését vagy akár az ugynevezett szabadelvőséget, mely annyiszor forrt

már a torkunkra. Bármekkora súlyt fektetünk is arra, hogy a külföld mint vélekedik felőlünk, ez semmi esetre sem fődolog; a kérdés az: a nemzetek nagy létharczában fentarthatjuk-e magunkat a nélkül, hogy új elemeket csatoljunk magunkhoz, s hogy az új elemek asszimilálására van-e módunk és erőnk? Egy tekintet Európa mappájára elég meggyőzni, hogy a szláv és germán óriások közé szorítva, nagyon is szükségünk van erősítésre; kötelességünk hát most, míg időnk van, önfentartásunk érdekében teljes asszimiláló erőnket kifejteni.

Valljuk meg, hogy ezen a téren nagyon keveset tettünk. Igazi keleti indolentiával ráhagyunk minden teendőt a kormányra és a törvényhozásra, mely a létező viszonyok mellett alig tehet többet, minthogy törvényt hoz a magyar nyelv kötelező oktatásáról; a magyar társadalom, a maga ezer meg ezer eszközeinek daczára, összetett kézzel lesi a sült galambot, melynek pedig aligha lesz kedve hazafias étvágyunk csillapítására kitátott szánkba repülni. Valóban itt volna az ideje, hogy ne csak szídjuk a németet hanem tanuljunk is tőle valamit. Ki csinálja Németországban azt a mozgalmat, melynek éle főleg ellenünk irányul? A német kormány, legalább hivatalosan nem, hanem csinálja a német társadalom, mely a német elem fenntartására és erősítésére megalkotta a Deutsche Schulvereint. Ha el tudtuk tanulni a németektől a hátul töltő fegyvert, mért ne tudnók eltanulni a Schulvereintek is.

Alakítsunk magyarosító egyesületeket! Ez egyszer fordítsuk magunk hasznára

azt, a mit a német kigondolt. A Schulverein az egész német birodalomra, sőt Ausztriára is kiterjedő szövetkezet. A vidékenként alakult egyesületek mind tagjai e szövetkezetnek s működésükben, a központtal egyetértőleg megállapított elvekhez képest, egységes terv szerint járnak el. Ily kompakt erőnek azután lehet hatása, az egész német társadalom ily együttes fellépésének lehet sulya és tekintélye. Részleges mozgalmak nem nagy sikerre vezethetnek; láttuk ezt már Sáros megyében, ahol hasonló egyesületet próbáltak létrehozni. Induljon meg hát országszerte az agitáció magyarosító egyesületek alkotása iránt; ha jele mutatkozik annak, hogy a vidék hajlandó az eszmét felkarolni, a főváros bizonyára nem fog késni a megindult mozgalom élére állani.

Sok teher és sok gond nehezedik a magyar ember vállára és a magyarosító egyesületek megalkotása kétségtelenül még újabb — bár nem nagy — anyagi áldozatot is róna ránk. De a nemzetiség iránti szeretet annyira be van oltva az ember szívébe, hogy ez áldozattól visszariadni alig lehet, s nemzeti életünkéről van szó, s ez sokkal többet jelent, mint néhány forintnyi önkénytes teher. „Magyarország nem volt hanem lesz” mondá a nagy Széchenyi, kívánjuk hogy igazi legyen, de csak akkor lesz igaz, ha ez ország lakosai valóban magyarok lesznek. Kötelezzük le a jövődöt, melynek segítünk megteremteni egy igaz Magyarországot!

Inczedy László.

T Á R S A G

Dalok.

I.

Mint tudtam én örülni egykor
A tavasz kelő bájain!
A zöld mezőben elmélázva
Futó felhőknek árnyain.

De most a tavasz ébredése
Csak szívem sebét tépi fel,
S nekem már a legtisztább nap is
Csak búmra nyugszik, búmra kel.

II.

A búskomorság világában
Mindig mélyebbre tévedek;
Még a remény se' biztat engem
Hogy valaha boldog legyek.

Nem is magamért élek én már
Hisz lelkem meg van törve rég!
Csak azért, hogy a szenvedésből
Megtudjam, — mikor lesz elég.

O. M.

Hogy gyógyítják a náthát?

— Humoreszk —

Twain Márktól.

Igen jó dolog lehet a közönség mulattatására írni valamit, de sokkal nemesebb és lélekemelőbb javára, oktatására, valóságos és marokrafogható, ödvösségére szolgáló dolgokat írni. Ez utóbbi volt egyes egyetlen célja e kis cikknek. Ha ez oly eszközül mutatkoznék, mely egyetlen magamfajta békafürőt egészségéhez segítene, bágyadt szemeiben a remény és életkedv régi lángját újra föllobbantaná és kihalt szívének egykori gyors és vidám érverését visszaadná: úgy gazdagon leszek megjutalmazva fáradságomért s azon szent kéj fogja áthatni tagjaimat, mit a valódi keresztényén érez, ki egy önzetlen jó cselekedetet hajtott végre.

Miután eddig feddhetlen, tiszta életet folytattam, jogom van azt hinni, hogy senki, ki engem ösmer, nem fogja azon tanácsaimat, miket most szándékozom neki adni, csupan a miatt visszautasítani, mert fél, hogy megcsalom. Vegyen fáradságot magának a t. cz. közönség arra, hogy egy nathából kigyógyulás körüli tapasztalataimat, amint itt leirtam, elolvassa és nyomról nyomra kövesse

Csarnok

Képek a természetből.

V. A nap.

Ismerjük a jótémenyeket, mikkor a nap földünket és többi bolygóit elhalmozza; tudjuk, hogy mindent egyes-egyedül neki köszönhetünk: de annál kevésbé ismerjük kilétét annak az önzetlen jóltevőnek, annak a szerető anyának, a ki oly önfeláldozással ápolja, neveli gyermekeit! Az újabb természettudomány erre vonatkozólag részben kimerítő, részben csak megközelítő, de minden tekintetben szerfölött érdekes felvilágosítást képes adni. Megkísérlem több természethuvár*) geniális feltevései, lelkiismeretes kutatásai és számításai nyomán — a lehető legrövidebben — eléadni a tényeket, miket a nap keletkezése és lényegéről eddigelé ismerünk. Előre is kijelentem: nem „csalhatatlan” tan ez, — de nem is csak pusztá elmélet, vakmerő feltevés (hypothesis) — mert számos való és észszerű tényfeltevéssel igazoltatik.

Az a kis húsz millió mértföldnyi távolság, — mely földünk és a nap közt van — egészen eltörpül, azon óriási távolságok mellett, a mily messzeségekbe elhatott már a bűvár szellem. Oly napokat (álló csillagokat) fedez fel, jó távcsövek segélyével, a messze világűrben, mik tőlünk emberi ésszel fel nem fogható távolban árasztják a meleget és fényt, honnét a mig hozzánk érkezik a fény sugar — mely tudvalevőleg egy pillantás alatt 40 ezer mértföldnyi utat tesz meg — évezredek vagy évmilliomok mulnak el. Mi tehát midőn az ily nap — csillagokra tekintünk — azon állapotban látjuk őket, a mily állapotban évezredek vagy évmilliomok előtt voltak. De még itt sem állapodik meg a bűvár szellem, — mint az örök — zsidó szüntelen „tovább, tovább!” A mindenségnek még messzebb eső részeiben oly napokat fedez fel, melyek nagy ködtömegekbe vannak burkolva, minélfogva fényük más csillagokénál gyengébb. — Tovább, tovább! Fel-fedez oly ködtömege

*) Laplace, Helmholtz, Herschel, Bunsen - stb.

A mikor a Virginia Cityben épített fehér hazam szerencsésen leégett, elvesztettem otthonomat, kényelmemet, egészségemet és bőröndömet. A két első dolog nem volt nagy jelentőségű, mert könnyen találhat az ember újra oly otthont melyben sem egy anya, sem nővér, sem távoli fiatal nőrokon nem emlékeztet bennünket szennyesűnk eldugdosása vagy papucsunknak ágyunk elé készítése által arra, hogy van valaki, aki gondot visel ránk. Kényelmem elvesztése sem tett mélabussá, miután nem vagyok költő s így a melancholia sokáig ki nem huzza vélem egy házban. De egy jó egészséget s egy még jobb hőröndöt elveszteni komoly szerencsétlenség volt.

Az égés napján egészségem egy erős meghülés folytán alapjában aláásatott, s ezt akkor nyertem, midőn hallatlan erőfeszítéseket eszközöltem azon célból, hogy én is tegyek valamit a tűz körül.

Azonban szenvedésem hiába való volt, mert tüztöltési tervem kigondolása annyi munkát vett igénybe, hogy azzal csak az eloltás utáni hét közepén lettem készen.

A mint legelőször tüszenteni elkezdtem, egy jó barátom botlott utamba, ki meleg lábfürdők vételét ajánlotta. Vettem. Kevéssel ezután egy másik barátom hideg kádfürdőt ajánlott. Vettem azt is. Egy órával rá harmadik barátom csalhatatlan szerül ajánlá, hogy „náthát jóllaktatni, hideglelest éhenhalatni a legjobb.” Mindkettő felett rendelkezvén, legjobbnak véltem, ha a nátha miatt teli eszem magam,

ket, ködfoltokat, melyekben már a fényesebb, világító központ sem látható. Az ily gyenge fényű ködfoltokban a még naprendszerékké nem tömörült ósanyagot szemlélhetjük, a mint alakatlan ködtömegek képében töltik be a végtelen űrt.

Alapos és nagytudományú férfiak merészelik kockáztatni az állítást, hogy azokban, az alakatlan ködfoltokban, valamint a ködbe burkolt gyenge fényű napokban és végre a magas égen tündöklő csillagokban a mi naprendszerünk keletkezése és fejlődése történetét is láthatjuk. Tudjuk azonban, hogy e világokat mi — a nagy távolság következtében — azon állapotban látjuk, a melyben évek milliói előtt voltak, tehát tulajdonképen nem most vannak keletkezésben. Mindamellett sokan vannak a természettudósok között, a kik azt vallják, hogy a természetben nem az örökös letérés, de a folyvást változó levés törvénye uralkodik. (Mellesleg mondva, ez utóbbi feltevés igazsága mellett több tény szól.) Ránk nézve azonban most teljesen közönyös: akár így — akár úgy áll a dolog. Hogy évek milliói előtt, vagy most is történik-e ily vitág-alakulás, naprendszer-képződés? az egyre megy, csak a tény, hogy miképen történik ez — érdekel bennünket, hogy a mi napunk keletkezését kimagyarázhassuk.

Azok a roppant távolban észlelt ködfoltok mintegy kepei a mi naprendszerünk állapotának az idők mérhetetlen távolában. A mi naprendszerünk is valaha egy messze kiterjedő ködtömege vala, mely ködtömege azon ósanyagok végtelenül apró részecskéiből állott, melyek jelenleg is földünk és naprendszerünk alkotó elemei. Az ezen ós-köd tömegeiben működő vonzó erő ez anyagok nagy-mérvű sűrűsödését eredményezte a középpontban. Minthogy azonban — s ez számos kísérlet útján behizonyított igazság — mindenütt, ahol valamely anyag összebb sűrűdik, az anyag mennyisége — és a sűrűség nagyságának megfelelő fokú meleg fejlődik; — ezen ösködnek a központban kifejezhető arányban történt sűrűsödése oly mennyiségű hőt eredményezett, amely melegkészet a még egyre sűrűsödő központ kisugárzását, melegkiadását — évek millióira fedezi. — Ugyancsak ilyenmű sűrűsödése az ósanyag-

s aztán sötétben tartózkodom, hogy hideglelésem éhezzeik egy darabig.

Semmitsem szeretek félig tenni. Szivem szerint szoktam enni, de ma egy egész idegenhez fordultam, ki az nap nyitotta meg vendéglőjét s bizonyos árért mindenkinek tettség szerint adott enni. Tiszteletteljes félelemmel nézte, amíg én náthámat jóllaktatom, s akkor azt kérdezte, vajon Virginia Cityben sok embernek van-e náthája. Igenlő válaszomra kirohant és bevonta vendéglői czégét, bezárván boltját.

Elindultam onnan is s s utközben egy régi jó barátommal találkoztam, ki azt ajánlotta, hogy igyam meg egy icze jó meleg sósvizet, rajta mindig ez segített. Alig hittem, hogy ez icze helyet találjon még bennem, azonban az az ő gondja volt. S valóban bámulatos eredménnyel felelt meg várakozásomnak: azt hittem, halhatatlan lelkemet is kite szem azonnal. Ez utóbbi eszköztől gondosan intek minden jó lelket; ha új náthám találna jönni s az icze sósviz és egy földrengés közt választhatnék, biztosan ez utóbbit választanám.

Miután gyomrom vihara lecsillapodott s több irgalmas szamaritanussal nem találkoztam, újabb zsebkendőket beszerzésére indultam, hogy azokat náthám első stádiumában bevett szokásom szerint darabokra szedjem szét. Ép egy hölgy akad utamba, ki ebben a perczen érkezett a nagy sikrágról s azt mondotta, hogy vidékükön igen kevés

nak eredményezte — nemcsak a naprendszer még most is világító és meleg-adó központját, a napot — de annak fő- és mellékbolygóit is. Az bebizonyított tény, hogy a mi földünk egykor izzó, olvadt-állapotban volt. követezőleg világosságot és meleget is kellett, hogy terjesztett legyen, és mostani szilárd kérgét csak lassu lehülés következtében nyerte. Ez állítás igazvoltáról nem egyedül a föld belsejének még a jelenleg is izzó, folyékony állapota tanuskodik, — de egyszer smind amaz őszállatok maradványai is, milyenekre fenn északon, p. o. Szibériában is akadnak, olyan őszállatokéi, amelyek csak forró eghajlat alatt bírnak megélni; — tehát ami azt bizonyítja, hogy a föld csak lassu évezredek igénybe vett lehülés után lett növény — majd állat és embernek lakható.

E szerint az ősköd összesűrűdésének köszönhetjük naprendszerünk és így a nap keletkezését is. A nap tömege bolygóihoz képest számtalanszor nagyobb — s e szerint a nap létesítette hő is sokkal nagyobb fokú, mint a már nagyobbbrészt is kihűlt bolygóké. Csakhogy a nap anyaga még sokkal lazább, mint p. o. a mi földünké. Helmholtz szerint, ha a nap jelenlegi csekély sűrűségéről, a föld sűrűségére tömörödnék, e megsűrűdés oly hőmennyiséggel lenne egyenértékű, mely 17 millió évre fedezhetné a nap sugárzását.

Ha a nap jelenlegi állapotáról helyes fogalmat akarunk alkotni magunknak, tudnunk kell mindenekelőtt, hogy rajta oly meleg van, melyben minden anyag megolvad, vagy épen elgőzölög, — minek következtében a nap középső részét egy élénk fényű, izzó, folyékony állományu golyó képezi, mely kívülről egy gyengébb fényű gőzkörrel van körülvéve, a mely gőzburkolat a napot alkotó anyagokat tartalmazza ugyan, de a rendkívüli hőfok következtében csak gáz-alakban. Hogy ez nem pusztá képzelődés, de hogy a nap szilárdabb belső magva csakugyan egy ilyen külső gőz-burkolattal van körülvéve, — arról meggyőzte az emberiséget az 1860 és 1868-ik évi nagy napfogyatkozás, illetve a napnak ekkor történt pontos megfigyelése és lefényképezése, valamint legnagyobb mérvben egy

doktor levén, ő kénytelen volt a szükség által ösztönözöttve az ily „köznapi betegségek“ gyógyítását megtanulni. Tudtam, hogy gazdag tapasztalatok felett kell rendelkeznie, mert legalább százötven évesnek látszott

Szirupból, választóvízből, terpetinből és még más egyéb folyadékból álló keveréket adott át nekem azon utasítással, hogy minden tizenöt percben egy kis pohárkával vegyék be. Egyetlen adagot ittam meg, de az tökéletesen elég volt arra, hogy bennem halomra döntsön minden erkölcsi elvet és egy sereg nemtelen vágyat keltsen fel. Gonosz befolyása alatt az elvetemültségek egész lánczolata jutott eszembe s ha nem lettem volna végleg elcsigázva, bizonyára még a temető megrablására is rábirt volna ez istentelen folyadék. Amint a legtöbb emberben, bennem is olykor keletkeztek nemtelen vegyak s amint az orvosságot bevettem, iszonyuan vétkes vágyak kezdtek bennem kóvályogni s mindegyre megszilárdulni. Két napi szenvedés után mégis elgyalogoltam egy doktorhoz, az aztán belém diktált valami orvosságot, mi a náthát fejemből a tüdőmbe hajtotta.

Ettől kezdve szakadatlan köhögést kaptam, hangom jóval a nullpont alá szállott. Az emberekkel dörgő basszus hangon diskuráltam, két oktávával mélyebben, mint rendes hangom volt. Éjjeli nyugalمامat csak úgy érhettem el, hogy a legvégső kimerültség állapotába köhögtem bele magamat s akkor aztán, midőn már álmomban beszélni kezdettem, saját rut hangom keltett föl újra.

uj találmány, melyre századunk méltán büszke lehet, s melyről most fogok szólni . . .

Ezen uj, fontos felfedezésre a szivárvány alapos megvizsgálása vezette a tudósokat. Mert hogy a szivárvány nem egyéb, mint

„Egy s u g á r a n a p szeméből,

Büszke diadalmosoly

Mely a s i r v a futó felhőn

M e g t ö r i k, de nincs sehol, —

azt mindenki tudja. Azt is sokan tudják, hogy ugyanazt amit az esőcseppek — ugyan azt teszi a napsugárral egy három élű üveg hasáb is, olyanféle üveghasáb amilyen a szarvasi gymn. disztermében függő csillárokon látható. Az olyan szivárványt azután, mit az üveghasáb által megtört napsugár ad „szinkép“-nek nevezik. Ilyen szinképet nem egyedül a nap de minden fényforrás (gyertya, gáz, villany-lámpa) sugara nyújt ha egy ilyen üveghasábon bocsátjuk keresztül.

Ha a n a p s u g á r ily módon nyert szinképet nagyító üveggel vizsgáljuk — a szivárvány-színek mindegyiképen, az egymás mellett fekvő színek irányával párhuzamosan haladó vékonyabb és vastagabb f e k e t e vonalokat veszünk észre. (E vonalok, első vizsgálójuk nevéből Tranhoffer-féle vonaloknak hivatnak.) Ezen fekete vonalok szemlélete Bunsent, a kitünő természetbuvárt egy merész felfedezésre vezette.

Bunsen ugyanis azt találta, hogy hasonló fekete vonalok láthatók egy gyenge fényű p. o. borsesz láng szinképében, ha alángban valami anyagot (p. o. egy kis konyhasót) elpárologtatunk és ha ezen gyengefényű láng mögé egy erősebb, — tegyük fel villany-fényt helyezünk. Ugyanezen eset fordul elé a napnál: a gyengén világító gőzburok, mely a napot alkotó anyagok elpárolgása által jött létre, megfelel a gyengébb fényű p. o. borsesz-lángnak, melyben szintén valamely anyag gőzölög-tetik el; míg a napnak belső, vakító fényű gömbje — az erősebben világító villany-fényt képviseli. És ha összehasonlítjuk, a két szinképet, illetve a szinképek fekete vonalait, miket a borseszvillanyfény és a napsugara ad, azt tapasztaljuk, hogy

Állapotom napról-napra aggasztóbb lőn. Vilagosszínű pálinkát ajánlottak, megittam. Aztán pálinkát és szirupot; azt is bevágtam. Végre pálinkát és hagymalevet, — én hagymat is tettem hozzá, s mind a hármat bekebeleztem. Semmi különösebb eredményt nem értem el vele, csak hogy közeletről nem állott velem szóba senki három napig.

Ugy találtam, hogy egészségem helyreállítása végett utaznom kell Wilson kollégámmal, ki szintén hírlapíró, a Biglerrel együtt utazunk. Még most is örvendek, ha eszembe jut, hogy egy ilyen alkalmatosságon mentünk; t. i. utásztalyligán a barátom megeval vitte összes ingóságait: két se-lyemzselendő s az öreganyja régi daguerrotiparczképét. Csolnakáztunk, horgásztunk, vadásztunk, tánczoltunk s én egész éjjel nagy kitartással köhögtem. Miután időmet ily kitünően osztottam be, sikerült mindennap huszonnégy órát haszonnal eltölteni.

Lepedőfürdőt ajánlottak. Miután eddig egyetlen gyógy-esszközt nem utasítottam vissza, igen rossz politika lett volna, most kezdeni a megátalkodottságot. Elhatározám hát, hogy lepedőfürdőt veszek, habár fogalmam sem volt arról, miféle csuda lesz az. Éjfélkor hozták el nekem s az éjszaka iszonyu nedves és hideg volt. Mellem és hátam megruhátlanított s azzal egy jegesvízbe mártott lepedő (ugy tetszett nekem, mintha legalább is ezer labnyi h osszu ságu volna) addig csavartott testem körül, míg végre úgy néztem ki, mint óriási ágyu törlője.

mindkét szinképpen vannak egyes fekete vonalok, melyek egymásnak mind szélesség, mind helyzet tekintetében teljesen megfelelnek, a mi tehát azt bizonyítja, hogy a nap gőzkörében hasonló anyagok vannak elpárologva, mint amely anyagok a mi földünkön találhatók.

És ezen felfedezés által egy csapással több állítás lett fényesen igazolva. Mindenekelőtt, ismervén a naphan elgőzölgó anyagok mivoltát — megdönthetetlen bizonyosságú tény, hogy a nap és a föld ugyanazon anyagokból alkotvák, tehát eredetük egy közös ősanagra vezethető vissza. Továbbá meggyőződünk egyuttal arról is, hogy a nap csakugyan egy belső élénk fényű, szilárdabb gömbből és az ezt körülvevő, gyengébb fényű gőzburokból áll. A felfedezést pedig, mely ily fontos eredményekre vezetett: szinképelemzésnek (spectral analyse) nevezik. E tudomány segítségével sikerült kideríteni azt is, hogy minden, még a legtávolabb fekvő égi testek anyaga is, hasonló ahhoz, amely a mi naprendszerünk alkotó anyaga.

Valami felemelő, sejtelemszerű, kimagyarázhatlan érzés fogja el a szívet, ha felnézünk a csillagos égre. Valami titkos vonzódás érzete — fel, fel a magasba. Mintha sejténé a lélek, hogy azokon a számokkal ki nem fejezhető távolságban ragyogó csillagokon hozzánk hasonló érző lények élnek. S az istentelen természettudomány, dacára, hogy ott fön csak a dicsőült lelkek hirodalma van — igazat ad a magasba vágyó lélek sejtelmének, midőn behatol a messze világok titkába. E kérlelhetetlen tudomány bebizonyítja, hogy ott fön messze távolban tőlünk azok a szép fényes csillagok hasonló anyagból készültek, mint a mi földünk és napunk; hogy odafön a csodált, a félt, az áhitattal óhajtott mennyei magasságban ugyancsak ily „siralomvölgyek“ vannak, ahol ugyanazon természeti törvények uralkodnak, — tehát ahol hasonló lények is létezhetnek, mint a mi földünkön. És ez igen kétségbeejtő bizonyosság lehet azok szemében, kik a földet képzelik a világ központjának s azt hiszik, hogy a föld és az egész világ egyedül az ember kedvére van teremve. De annál inkább

Ez vérfagylaló eljárás volt. Amint a hideg kendő a meleg hust érinté, oly hevesen csuklottam össze, mint egy bicska s halál-küzdelemben levő emberként kapkodtam levegő után. Csontomban még a velő is didergett és szívem dobogása megfagyott. Azt hittem utolsó óráim ütött csakugyan.

Az ifju Wilson azt állította, hogy helyzetem egy négeréről szóló adomát juttat eszébe s azt el is mondotta azonnal. E feketét keresztelték volna, de a folyóban viczkándozása közben kicsuszott a pap markából s hajszálon mult, hogy bele nem fuladott a vízbe. Aztán jobbra balra kapkodva vergődve, végre dühösen mászott ki a folyóból, kiugrott a partra, úgy köpte a vizet mint egy czethal és rendkívül górombán adta tudtára a papnak azon véleményét, hogy „a napokban egy urnak a négerét ép ily átkozott módon tették el láb alól.“

Ne vegyen senki lepedőfürdőt — őszintén tanácsolhatom. Ez épen olyan, mint azon hölgyismeretség, mely (ő tudja legjobban, miért) nem lát bennünket, ha utánunk néz, nem ösmer föl, ha valóban lát is: szóval a legkellemetlenebb dolog a világon.

Azonban, amint mondám, a lepedőfürdő rajtam nem segítvén, egy ismerős hölgy mustar fölrakását ajánlá mellemre. Azt hiszem, ez használt volna, ha a fiatal Wilson nincs velem. Amint lefeküdtem, föl akartam rakni a mustárt; pompás nagy vásznat vágtam ki, tizennyolcz négyszög hü-

felemelő a tudat, hogy a földhöz ragadt ember képes bepillantani a természet csodás műhelyébe; annál lélekemelőbb tapasztalni a folyvást előre törő ész diadalát a kislelkűség és babona felett, látni az emberi szellem nagyszerű hódításait; látni: hogyan képes megoldani hihetetlen dolgokat, oly dolgokat, mik tőlünk mesés távolban történnek . . .

Rethy Dezső

(VI. közlemény következik.)

H I R E K.

— (Fényes estélyt) rendezett városunkban f. hó 4-én Salacz Ferencz szolgabíró ur és kedves neje. A mulatságon, melyot a ház úrnőjének szeretetreméltósága mindenki előtt feledhetlenné tett, városunk szépeinek nagy része részt vett. A tánczoló sorában ott láttuk a ház úrnőjén, s Salacz Ilonkán a ház bájos kisasszonyán kívül: Zlinszky Istvánné urhölgyet, s Medveczky nővérek, Delhányi nővérek, Krecsmer Irén, Szendy Lujza, Schatzberg Nina, Winternitz nővérek, Salacz Etelka, Lukesch Ilka, Mihálfi Etelka, Néher Paula s Zlinszky Ilonka kisasszonyokat. — A vidám társaságot reggelig tartá együtt a háziak páratlan vendégszeretete, s a fesztelen jókedv, mely az estélyt kezdettől fogva jellemzé.

— (A szarvasi izr nőegylet) f. hó 5-én a „Sas“ vendéglőben pikniket rendezett, mely a legjobban sikerült, mi főleg Arstein Lipotné és Grósz Anninné úrhölgyek buzgólkodásának köszönhető. A multság lankadhatlan tánczkedv mellett, viradlik tartott.

— (Nagylelkű adomány.) A szarvasi takarékpénztári részvénytársaság a helybeli kisedodova részére 80. ftnyi ajánlok-összeget juttatott. E derék pénztintézet — megalakulása óta folyton segélyzi a kisedodovát, jeléül annak

velyk lett volna, egész mellemet befödi vala, — azonban Wilson barátom éjjel megéhezett, — a többit az olvasó képzeletére bízom.

Miután a Bigler tavon egy álló hétig haszontalankodtunk, Steamboat Springsre mentem, hol gőzfördőket vettem s egy sereg hitvány hort és kotyvadékokat ittam meg, mit ott töltögettem számomra. Tán segített volna az rajtam, ha nem lehetett volna Virginia Citybe visszatérnem, hol a naponként helybeli orvosok orvosság daczára bajom egy kis vigyázatlanság és időnkivüli étkezés folytán még rosszabb lön.

Végre elhatároztam, hogy San-Franciskóba megyek s megérkezésem napján a szállodában mindjárt tanácsolta egy hölgy, hogy igyam, minden 24 órában egy pint pálinkát, a városban egy barátom hasonló gyógmódot ajánlott. Ez összesen fél gallont tett ki; megittam, berugtam tőle kegyetlenül, de még élek.

Ime most emberbaráti érzelmektől indittatva, ajánlom mindazoknak, kik sorvadásban szenvednek, ezen gyógmódot, melyet legutolsó náthán kikurálására alkalmaztam. Kísértsék meg, ha nem segít, alig tehetnek okosabbat, mintha felkötik magukat. Probatum est.

hogy adományaiiban a legnemesebb intentiók vezérlik pártolni oly intézetet, mely első sorban a humanizmus ügyét szolgálja.

— (M e g h i v á s.) Márczius 15-én d. u. 3. órakor a főgymnásiumi díszteremben az ö n k é p z ő k ö r nyilvános ülést tart ily rendben: A főgymnásiumi dalkar megnyitó éneke után 1. Előre! (Tóth K.) — szavalja Weiszberger Géza. 2. Márczius 15-ike 34 év előtt és ma, — írta s felolvassa Nánásy Imre. 3. Élet vagy halál, (Petőfi) — szavalja Kemény Zoltán. 4. A hazáról (Petőfi) — szavalja Weisz Samu. 5. A múlt elégiája, — írta s előadja Szabolcska Mihály. 6. Koldus ének, (Arany) — szavalja M. Jeszenszky Dezső. 7. A dal apotheosisa, (Szász G.) — szavalja Kicska Dani. 8. Ibolya, — írta s felolvassa Kácsor Zsiga. 9. Csak magyarok legyünk, (Dalmady) — szavalja Szokolay Pál. 10. A lengyelek fehér asszonya. (Jókay) — szavalja Szabolcska Mihály. 11. Az én kedves urambátyám életéből, — írta s felolvassa Kemény Zoltán. 12. Szózat, (Vörösmarty) — szavalja Nánásy Imre. Be-rekesztő ének a főgymnásiumi dalkartól.

— (A szarvasi regale-birtokosság) közelébb tartott tisztválasztása alkalmával megválasztottak: elnökül Salacz Ferencz; alelnökül Bankó György; jegyzőül Fürich Dénes; pénztárnokul Medveczky Adolf. — Mint e névsorból látható, az elnöki tiszt kivételével, a többi új erővel tölthetett be.

— (Halálozás.) f. hó 6-ika szomoru napja volt gym-náziumunknak. Egyszerre két derék tanulója kísértetelt örök nyugalomra e napon. Az elhunyt tanulók egyikét Pázsiczky Józsefnek, másikat Keliger Istvánnak nevezték; előbbi a VIII-ik osztály, utóbbi a II-ik osztály hallgatója volt. Béke hamvaikon!

— (Áradás.) A közelebbi esőzések folytán Körözünk nagy mérvű áradásnak indult, úgy hogy a 18. a. számú utmetszés munkálatait is be kellett szüntetni. Miután azonban felülről már is gyors apadást jeleznek: remélhető, hogy a Körözs csakhamar medrébe tér nálunk is.

— (5 M u n k á c s i r a j z) Egy Bereg Sándor nevű kékés-csabai polgár járt közelébb Budapesten, a kinek a művész gyermekkorából származó öt kép van birtokában. Bereg a lapokban olvasta, hogy Munkácsy egy neki bemutatott ifjúkori festményét felismerve az alá írta nevét: tehát ő is feljött, hogy kerje a művészt; írta alá nevét az ő képeinek is. E czélból elment a művészhez, de az még ágyban feküdt s így nem beszélhetett vele. Bereg a rajzokat még akkor gyűjtötte össze midőn Munkácsy neve először kezdett feltűnni és azóta féltékenyen őrzí azokat. A rajzok nagyon kezdetlegesek. Három közönséges rovátkolt papírra czeruzával van rajzolva. Az egyik egy mérges arcú férfit ábrázol pálczával kezében (tanítómester lehet); a másikon egy templom van nyitott ajtókkal, melyen át proceszsió vonul a templomba; a harmadikon 4 alak: egy nő és két gyermek ül egy asztalnál és eszik. A másik két rajz egy-egy simára gyalult deszkadarabra van rajzolva s az egyik három glédába álló katonát a másik pedig virágcsokrot ábrázol.

— (S é r ű l t.) vagy idegen felíráttal ellátott bankjegyek. A kir. központi állampénztárhoz a különféle adóhivalaloktól gyakran érkeznek sérült vagy idegen hozzátétellel ellátott, vagy egyébként külsejükben megváltoztatott bankjegyek. A pénzügyminiszter rendelkezése szerint ezentul az ilyen bankjegyek az adóhivatalok által nem fogadtatnak el, mert azok bevállása egyedül csak az osztrák-magyar bank intézeteinél eszközölhető.

— (Csengeri arczképe.) A fővárosi tanács közelébb megfontelte Vastag Györgynél Csengeri Antal arczképét a közgyűlési előterem számára. Vastag tiszteletdíja 1000 ft lesz.

— (T á v i r d a s o d r o n y o k) gazdasági czélokra A közgazdasági miniszter értesítette a hazai gazdasági és kertészeti testületeket, hogy kertészeti és szőlészeti czélokra a budapesti központi távirtdai rakrár távirtdai sodronyokat szivesen átenged. A sodrony háromféle vastagságu és pedig 3, 4 és fél 5 mm. átmérővel. Akik ily sodronyokat beszerezni kívánnak, a vastagság és mennyiség megjelölése mellett kérvényeikkel a nevezett hivatalhoz forduljanak, mellékelve egy, a gazdasági egyesület által láttamozott igazolványt arról, hogy a sodrony gazdasági vagy szőlőművelési czélokra használtatik.

— (T e m e s v á r o t t) a typhus járványosan kezd mutatkozni. Csak egy házban hatan betegedtek meg. Egy vendéglőt, melyben egymást érték a typhus esetek, bezártak. Külön járványkórházat kell létesíteni.

— (N a g y ö r ö k s é g h e z) jut, mint a F. L. hallja, legközelebb a magyar tud. akadémia; ugyanis pacséri Szucsits Lajos, 70—80,000 ft értékű vagyonát e tudományos intézetre hagyta. A vagyon hasznélvezője egyelőre azonban. az elhunyt özvegye, Milassin Róza uró lesz.

— (K á r t y a v e t ő) grófnő. Lvonból ismét szörnyű botrányt jelentenek. Egy grófi származásu kártyavetőnő, kis leányokat vezetett hirhedt házakba, mignem a leányok egyike elárulta a kufarkodást. F. grófnő férjnél van. A város egyik leggazdagabb kereskedőjének eltűnését is ez esettel hozzák kapcsolatba.

— (A z ó r i á s i) lutri-csalást elkövetett de Mattio olasz papot és büntársát Domenico Bruno volt bourbonista kapitányt, a potenzai főlebbviteli törvényszék is elítélte tíz illetőleg három évi börtönre. A vádlottak jó előre megszöktek zsebökben a két millió lírával.

— (N i l s s o n) Krisztina férje, ki, a párisi tőzsdeváltság folytán szenvedett veszteségei miatt megőrült és egy párisi magángyógyintézetben ápolgatott, tegnap meghalt. Rouseaud — így hívták, alig negyven esztendő, csendes természetű ember volt, ki nejjével boldog házasságban élt.

— (F e k e t e m a t r ó z o k.) Londonból írják, hogy több angol hajón szerezsen matrózokat alkalmaznak s csakis a tiszték europaiak. Az eddig alkalmazott szerezseny matrózok épp oly hasznavehetőknék bizonyultak, mint az europaiak, ezekenél azonban tanulékonyabbak és nem annyira hajlandók a szökésre.

Nyilvános köszönet.

Mindazok, kik megboldogult fiam, néhai Pázsiczky Józsefnek temetésén részt venni. s ezáltal mélyen szomorodott szívemnek vígaszt. nyujtani kegyeskedtek, s különösen azok, kik fogataikat e szomoru alkalomra átengedni szivesek valának: fogadják legmélyebben kifejezett köszönetemet.

Tisztelettel

B.-Gyula, 1882. márcz. 11-én

Pázsiczky István,
gyászoló családom nevében is.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **Sipos Soma**

Gyógyítása a lé zési és a táplálkozási szerveknek s a elerőtlenedésnek a valódi

Hoff János-féle maláta gyógy-tápanyagnak használata által,

Hoff János úrnak cs. kir. tanácsos s a legtöbb eurpai uralkodó fejedelem udvari szállítójának, a koronás aranyérem-embereket tulajdonképpen magyar polgár érdemét jelző lovagjának,

**Écs, Gyár: Graben 10. 2. Gyártelep
S. d. Graben Lräm, rstraße 8. sz.**

Szaradowo, Exiu mellett Az ön Hoff János-féle maláta kivonat egészségi sörre, olíva ol. vom. om s nagy mé. vü emésztési bántalmaim daczára roskadozó életerőmet ismét visszahozta s utána már ró it tt, miután a legjobb eset en is lig vá t. m. El s t. y. a y foku g, o. r. a. j. a. öve kezmenye, a t t n ő k vonat é vezete folytán újra v sszátért. A Hoff-féle maláta egészségi csokoládé a legizletesebb mindazok között, melyeket valaha ismertem. már évek óta iszom azt a legjobb eredménnyel, ennek élvezete erősítvén egész idegrendszeremet. RADECZKY ELEK lelkesz.

Kérek 60 palack maláta-sört és 12 font maláta-csokoládát küldeni.

Szarvason kapható Nyácsik Soma úrnál
Mezőtúron Schreiber Sámsonnál,

Gledicia triacantos.

Egypár eurra menő tüskés lepényfa

gledicia triacantos

áthatlan sövénynek és nagyobb fal sorfának való, jutányos áron eladó alolirotnál Szarvason.

Sztaricskay Soma
vaskereskedő.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Egy geszéen uj

Singer-féle varrógép

igen kedvező feltételek mellett

eladó.

Bővebb felvilágosítást e lapok kiadóhivatala ad,

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

Tisztességes egyének, kik szorgalom által 6--8 forintot akarnak keresni naponként, forduljanak B O S S Á N Y I G U S Z T Á V H O Z Budapest, Koronaherczeg utca 8. sz. a.

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

Végeladás.

Füszer-norinbergi-és rövidárú

üzlettem abban hagyását elhatározván: ennek következtében az egész áru raktárt, álványokat, minden bolti készüléket, egészen, vagy pedig részletezve, mai naptól kezdve, tetemesen leszállított áron elárusítom.

A t közönséget alázattal felhivom, méltóztassék ezen alkalmat felhasználni, a szükségletek beszerzésére.

Tisztelettel

Wolfmann Mina.

AZ „ÁRPÁD” IRODALMI

ÉS NYOMDAI INTÉZET

S Z A R V A S O N,

ajánlkozik mindennemű nyomdai munka gyors és diszes kiállítására

Községi és gyámi rovatos iven,

HIVATALOS NYOMTATVÁNYOK,

minden alakban,

ügyvedi- és kereskedelmi nyomtatványok:

FALRAGASZOK, KÖRLEVELEK,

levélfejek és levélborítékok, névjegyek, füzetek és könyvek

a legjutányosb áron állítanak ki.

👉 Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek. 👈

A z Á r p á d i n t é z e t ügyvezetősége

Szarvason.